

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23.07.1974, sp. zn. 7 Co 193/74, ECLI:CZ:KSUL:1974:7.CO.193.1974.1

Číslo: 20/1975

Právní věta: Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků se posuzuje podle ustanovení § 427 o. z. jen tehdy, je-li škoda vyvolána zvláštní povahou provozu dopravního prostředku, a nikoliv tedy byla-li způsobena porušením právní povinnosti v souvislosti s provozem dopravního prostředku škoda nevyvolaná povahou tohoto provozu.

Soud: Krajský soud v Ústí nad Labem

Datum rozhodnutí: 23.07.1974

Spisová značka: 7 Co 193/74

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Náhrada škody, Odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorových prostředků

Předpisy: 40/1964 Sb. § 427

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Lounech vyhověl žalobám žalobců na náhradu škody vzniklé uhynutím části včelstev při letecky prováděném postřiku zemědělských plodin, avšak jen vůči žalovanému podniku pro leteckou činnost v B., jemuž uložil povinnost zaplatit každému ze žalobců žalobou požadované částky, kdežto žalobu proti žalovaným JZD ve V. a Zemědělskému nákupnímu a zásobovacímu podniku v Ú. zamítl. O nákladech řízení rozhodl tak, že žalobcům přiznal náhradu těchto nákladů proti žalovanému podniku pro leteckou činnost v B., a pokud jde o náklady řízení u prvního a druhého žalovaného (shora uvedených), stanovil, že žádný z nich nemá právo na jejich náhradu.

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně se žalovaný podnik pro leteckou činnost domáhal změny tohoto rozsudku v tom smyslu, aby i vůči němu byly podané žaloby zamítnuty. Vytýkal soudu prvního stupně, že nesprávně posuzoval odpovědnost za škodu podle ustanovení § 427 a násl. o. z., která se na tento případ nevztahují, protože ke škodě nedošlo při provozu dopravního prostředku, ale šlo o provádění postřiku letadlem, takže přichází v úvahu jen obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení 421 a násl. o. z. Poukazoval dále na ustanovení vyhlášky č. 37/1963 Sb. o ochraně včel, vod a ryb při ničení škůdců rostlin chemickými prostředky a na zásady pro letecko-chemickou činnost v zemědělství z 25. 8. 1967, uveřejněné ve Věstníku ministerstva zemědělství a výživy č. 42/1967. Podle ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 37/1963 Sb. okresní národní výbor může povolit na žádost uživatele pozemku, nebo podle vlastního uvážení, případně na příkaz jiného orgánu, ničení

škůdců i na kvetoucích porostech zemědělských plodin, stromech a keřích, a to popřípadě také v době, kdy včely létají; okresní národní výbor neodkladně oznámí povolení výjimky místnímu národnímu výboru, v jehož obvodě se mají škůdcové ničit, a místní národní výbor projedná a zabezpečí opatření na ochranu včel, které jsou chovatelé povinni učinit. Bylo věcí místního národního výboru, aby společně s organizátorem akce a s chovateli včel zabezpečil realizaci účinných opatření na ochranu včelstev. Jestliže toto povolení k provedení postřiku nebylo vydáno, za škodu odpovídá ten, kdo porušil tuto povinnost, tj. organizátor, který nezabezpečil vydání povolení ONV, nikoliv však žalovaný, který byl jen vykonavatelem letecko-technických prací, a to podle dispozicí organizátora. Žalovaný byl dále toho názoru, že protiprávnost jednání nelze spatřovat ani v tom, že postřik byl prováděn za nepříznivých povětrnostních podmínek, neboť tato skutečnost není v příčinné souvislosti se vznikem škody.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Z odůvodnění:

Zjištění soudu prvního stupně o existenci škody, způsobu jejího vzniku a její výše, a to výpovědmi účastníků, slyšených svědků, podaným znaleckým posudkem a řadou listinných důkazů, je v rozhodných skutečnostech úplné a nezměnilo se ani v odvolacím řízení.

Žalobcům vznikla uplatňovaná škoda uhynutím části jejich včelstev v důsledku zasažení chemickým přípravkem při letecky prováděném postřiku chmelnic, patřících JZD ve V., který byl proveden ve dnech 28. a 29. 7. 1972 žalovaným podnikem pro leteckou činnost. Organizátorem této akce byl Zemědělský nákupní a zásobovací podnik v Ú.

Za takto vzniklou škodu odpovídá žalovaný podnik pro leteckou činnost jako vykonavatel prováděného chemického postřiku.

Odpovědnost za takto vzniklou škodu nelze však posuzovat podle ustanovení § 427 odst. 2 o. z. o odpovědnosti provozovatele letadla za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu letadla. Soud prvního stupně dovedl tuto odpovědnost v podstatě z toho, že zvláštní povaha provozu letadla provádějícího postřik je dána tím, že nelze vyloučit značný rozptyl použitých chemických přípravků na velké vzdálenosti. Tento výklad ustanovení § 427 odst. 2 o. z. není správný.

Základním předpokladem pro posouzení odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 427 odst. 2 o. z. je to, že jde o škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu letadla a že vzniklá škoda musí být v příčinné souvislosti s tímto provozem. Za současného stavu technického rozvoje je pochopitelné, že se letadel používá i k jiným účelům než k dopravě, a není tedy ničím neobvyklým, že se jich používá i při leteckém postřiku různých porostů a zemědělských plodin. V takovém případě je ovšem letadla použito jako pracovního zemědělského stroje, a jestliže při postřiku použitý chemický prostředek zasáhl např. rostliny, otrávil vodu, zvířata či užitečný hmyz (v daném případě včelstva), nejde o škodu způsobenou zvláštní povahou provozu letadla, nýbrž toxickými vlastnostmi použitého chemického prostředku. Není tedy rozdílu mezi tím, když ke škodě (uhynutí včel vlivem toxického působení chemického postřiku) dojde při postřiku prováděném ze země nebo při leteckém postřiku. Lze sice připustit, že při postřiku prováděném z letadla vlivem povětrnostních podmínek či jiných okolností může zpravidla docházet k většímu rozptylu postřikové látky, což však nemění ničeho na nedostatku příčinné souvislosti mezi vlastním provozem letadla a škodou vzniklou toxickým působením použitého chemického přípravku na organismus rostlin, zvířat či zejména hmyzu. V takovém případě je nutno posuzovat odpovědnost škůdce podle ustanovení § 421 o. z. a nikoliv podle ustanovení § 432 odst. 2 o. z.

Podle ustanovení § 421 o. z. organizace odpovídá občanovi za škodu, kterou mu způsobila porušením

právní povinnosti. Škoda je způsobena organizací, jestliže byla způsobena v rámci plnění jejích úkolů těmi, kteří tyto úkoly plnili, a této odpovědnosti se organizace zproští jen tehdy, jestliže prokáže, že škodě nemohla zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ni požadovat.

Podle hospodářské smlouvy z 25. 1. 1972 převzal žalovaný podnik pro leteckou činnost závazek, že provede na určených pozemcích žalovaného JZD ve V. letecké ošetření zemědělských plodin. Pokud jde o podmínky, za nichž mělo být toto ošetření provedeno, jsou upraveny v několika speciálních předpisech. Jde především o československou státní normu č. 46 5810 o leteckém ošetřování a hnojení zemědělských kultur, dále o vyhlášku č. 37/1963 Sb. o ochraně včel, vod a ryb při hubení škůdců rostlin chemickými prostředky 1) a o zásady pro letecko-chemickou činnost v zemědělství z 25. 8. 1967, uveřejněné pod č. 42/1967 Věstníku ministerstva zemědělství a výživy, na něž je odkaz i v samotné hospodářské smlouvě uzavřené mezi účastníky tohoto řízení o prováděném postřiku. Pro všechny tyto předpisy je společné, že zcela konkrétním způsobem vymezují povinnosti, které je třeba dodržet při provádění leteckého ošetřování a hnojení kultur. Není pochyb o tom, že organizátor akce je podle nich povinen zajistit technickou přípravu a organizaci leteckých akcí, jak jsou uvedeny v oddíle III, bod č. 5 až 7, případně v oddíle VI ČSN č. 46 5810, i v ostatních citovaných předpisech, na něž bylo poukazováno i v odvolání žalovaného podniku pro leteckou činnost. Nelze však pominout, že ochrana včel, vod a ryb se řídí především uvedenou vyhláškou č. 37/1963 Sb. jako zvláštním předpisem, který musí respektovat i organizace, jež provádí postřik.

Podle citované vyhlášky je zakázáno provádět hubení škůdců jedovatými prostředky na kvetoucích porostech zemědělských plodin navštěvovaných včelami, s výjimkou hrachu a pelušky, na kvetoucích stromech a keřích navštěvovaných včelami a na kvetoucích porostech hrachu a pelušky v době, kdy včely létají (§ 3 vyhlášky č. 37/1963 Sb.). Obdobně je tomu při použití škodlivých prostředků (§ 4 citované vyhlášky). Naproti tomu hubení škůdců prostředky neškodnými je dovoleno i v době, kdy včely létají, pokud byly dodrženy předepsané koncentrace, dávky a způsob použití těchto prostředků (§ 5 citované vyhlášky). Podle ustanovení § 6 odst. 1 vyhlášky č. 37/1963 Sb. hubení škůdců jedovatými prostředky, pokud je podle této vyhlášky dovoleno (je omezeno na porosty a plodiny, které včely nenavštěvují a na dobu, kdy včely nelétají), smí být prováděno jen v takové vzdálenosti od kvetoucích porostů zemědělských plodin, kvetoucích stromů a keřů navštěvovaných včelami nebo od stanoviště včelstev, která při způsobu hubení, druhu chemického a mechanizačního prostředku a při síle větru zaručuje, že použité prostředky na ně nedopadnou; při hubení škůdců prostředky škodlivými musí být uvedená vzdálenost dodržena, provádí-li se hubení škůdců v době, kdy včely létají. Československá státní norma č. 465810 v tomto směru stanoví, že je nutno při ošetřování zemědělských kultur provádět letecké (i pozemní) zásahy v takové vzdálenosti od budov, kvetoucích porostů, od stanovišť včelstev, vodních nádrží, toků a obydlí tak, aby tyto objekty s ohledem na povětrnostní a terénní situaci nebyly chemickými přípravky zasaženy (čl. 36 normy). Pokud jde o vlastní způsob provádění leteckého postřiku, provádějí se letecké zásahy převážně za ranního a za večerního klidu a za chladna, kdy je malý horizontální a vertikální pohyb vzduchu, při maximální rychlosti větru 2 m za vteřinu (7,2 km/hod).

V projednávané věci je nesporné, že v době vzniku škody se prováděl postřik chmelnic (tj. zemědělských plodin, které včely nenavštěvují) a že byl prováděn různými jedovatými chemickými prostředky, např. přípravkem Azodryn, jak je patrné z podaného znaleckého posudku, jakož i to, že veškerá včelstva, až na jeden případ, se nacházela v zastavěné části obce V. Ze svědecké výpovědi M. W., M. B., J. H. a K. B. je také spolehlivě prokázáno, že použitý chemický přípravek dopadal i do zastavěné části obce, na dvory a zahrádky rodinných domků pod vlivem větru a pro poruchu postřikového zařízení letadla. Z toho lze právem usuzovat na to, že k otravě včel došlo jednak při leteckém zásahu bezprostředním dotykem použitého jedovatého prostředku při letu včel nad zastavěnou částí obce a na zdrojích pastvy (stromech, keřích, rostlinách uvnitř i mimo obec), jednak vnitřní účinností jedovatého prostředku při přijímání potravy (nektaru, medovice, pylu) a posléze

zanesením otravné látky do úlů, jak na to poukázal znalec V. S. v podaném posudku ze 6. 11. 1973.

Za tohoto stavu tedy základní příčina škody spočívá toliko v činnosti žalovaného podniku pro leteckou činnost. Nutno ji spatřovat v tom, že postřik byl proveden nekvalitně a bez respektování základních podmínek pro provádění leteckého ošetření zemědělských kultur, jak je předepisují zmíněné předpisy; letecké zásahy nebyly prováděny ve včasných ranních hodinách nebo pozdních odpoledních hodinách, ale naopak po celý den, když zároveň po oba dny přesahovala rychlost větru dovolenou maximální rychlost (čl. 25 ČSN 46 5810), když letecké zásahy byly prováděny v takové blízkosti stanovišť včelstev, že byly použitým chemickým prostředkem přímo zasaženy (srov. § 6 vyhlášky č. 37/1963 Sb.), když pilot letadla je prováděl i při poruše postřikového zařízení a když tím i nedodržením techniky manévrovacích možností letadla způsobil, že jedovatý prostředek dopadal i do zastavěné části obce, jak je prokázáno výpovědí několika svědků. Při tomto nesprávně prováděném způsobu postřiku není pochyb o tom, že by ke škodě došlo, i kdyby byly všechny povinnosti ze strany organizátora a chovatelů včel splněny.

K tomu dlužno ještě dodat, že v daném případě nešlo o provádění postřiku na kvetoucích porostech zemědělských plodin, stromech a keřích, nýbrž o postřik zemědělských plodin, které včely nenavštěvují, a proto nepřicházel v úvahu postup podle ustanovení § 12 vyhlášky č. 37/1963 Sb. jehož se žalovaný dovolával (nešlo o výjimku z ustanovení § 2 až § 6 citované vyhlášky). Ostatně i kdyby bylo možno vycházet z toho, že takto mělo být postupováno, nelze předpokládat, že by při volbě dostupných opatření, která by měla být v takovém případě zvolena, bylo uvažováno o tom, že postřik bude dopadat i do zastavěné části obce, kam se při dodržení optimálního způsobu provádění postřiku ze strany organizace, která jej prováděla, neměl vůbec dostat.

Ke škodě došlo tedy výlučně následkem uvedeného protiprávního jednání ze strany žalovaného podniku pro leteckou činnost, který proto za takto vzniklou škodu plně odpovídá (§ 421 o. z.)

Pokud je namítáno, že podle uzavřené smlouvy převzal veškerou odpovědnost za škody takto vzniklé na sebe žalovaný Zemědělský a nákupní podnik v Ú., jde o námitku, která je z hlediska posouzení odpovědnosti za škodu uplatněnou žalobci nerozhodná. Takovýto smluvní závazek je účinný jen ve vztahu mezi účastníky smlouvy, právního vztahu třetích osob se však nemůže nijak dotýkat a je z hlediska uplatnění jejich nároku na náhradu škody proti skutečnému škůdci právně bezvýznamný.

Z uvedených důvodů byl proto napadený rozsudek soudu prvního stupně jako správný a zákonu odpovídající, byť i z jiných důvodů, potvrzen (§ 219 o. s. ř.).

Výrok o nákladech odvolacího řízení odpovídá tomu, že odvolatel neměl v řízení úspěch, a to je proto povinen nahradit žalobcům náklady řízení, které představují výlohy zástupců žalobců, jež jim vznikly jeho účastí při odvolacím jednání.

1) nyní s přihlédnutím k zákonu č. 146/1971 Sb. (příloha D, položka 4), v SSR k zákonu č. 159/1971 Sb. (příloha E, položka 4)